

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA NEFORMALIOJO SUAUGUSIŲJŲ ŠVIETIMO PLĖTRA

2013 m. birželio 28 d. Nr. VA-P-50-9-8
Vilnius

Auditas atliktas, vykdant 2012-10-02 pavedimą Nr. P-50-9

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:

Arturas Balsys (grupės vadovas)

Gabrielė Albertavičiūtė

Dormantas Blažaitis (iki 2013-04-05)

Alvydas Aleknavičius (nuo 2013-04-08)

Auditas pradėtas 2012-10-02

Auditas baigtas 2013-06-28

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti

Valstybės kontrolės interneto puslapyje

adresu www.vkontrolė.lt

TURINYS

Santrauka	3
Ižanga	6
Audito rezultatai	9
1. Ar neformaliojo suaugusiųjų švietimo organizavimas ir koordinavimas užtikrina rezultatyvią plėtrą?	9
1.1. Nepakankamas neformaliojo suaugusiųjų švietimo organizavimas ir koordinavimas	9
2. Ar įgyvendinti Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijos uždavinys ir priemonės, susiję su neformaliojo suaugusiųjų švietimo plėtra?	11
2.1. Kvalifikacijų vertinimo ir pripažinimo sistema, apimanti neformaliojo mokymosi, savaiminiu būdu ir praktiškai įgytų kompetencijų pripažinimą, sukurta, tačiau jos įdiegimas vėluoja	12
2.2. Neformalusis neprofesinis suaugusiųjų švietimas plėtojamas netolygiai, savivaldybės skiria nepakankamai dėmesio neformaliajam suaugusiųjų švietimui	14
2.3. Sukurtas kvalifikacijos tobulinimo programų ir renginių registras nėra pakankamai informatyvus, funkcionalus ir vartotojams patrauklus	17
2.4. Suaugusiųjų mokymuisi skirta elektroninė mokymosi programų ir objektų saugykla neleidžia pasiekti visų užsibrėžtų priemonės tikslų	18
3. Ar esamas finansavimas užtikrina rezultatyvią neformaliojo suaugusiųjų švietimo plėtrą?	18
3.1. Nesubalansuotas neformaliojo suaugusiųjų švietimo sričių finansavimas	19
3.2. Finansavimo organizavimas neužtikrina visuomenės grupių, kurioms mokymai naudingiausi, įtraukimo į neformalųjį suaugusiųjų švietimą	19
Priedai	24

SANTRAUKA

Europos Komisija pabrėžia, kad greitai besikeičiančiame pasaulyje mokymasis visą gyvenimą turi būti prioritetu: mokymasis yra užimtumo, ekonominės sėkmės ir visaverčio bendruomeniškumo esmė.

Siekiant padidinti ir išplėsti suaugusiųjų dalyvavimą mokymosi visą gyvenimą procese, Europos Sąjunga nusistatė tikslą, kad jame dalyvautų 15 proc. suaugusiųjų¹, todėl labai svarbu integruoti mokymąsi į suaugusiųjų gyvenimą. Siekiant šio tikslo iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų 2004–2013 m. paramos laikotarpiu Lietuvai skirta 1,96 mlrd. Lt, taip pat 2008 m. Švietimo ir mokslo ministerija kartu su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija parengė atnaujintą Mokymosi visą gyvenimą strategiją, kuri turėjo paskatinti neformaliojo suaugusiųjų švietimo plėtrą. Nepaisant to, besimokančiųjų suaugusiųjų skaičius nedidėja ir išlieka apie 5 proc.

Audito tikslas – įvertinti, ar neformaliojo suaugusiųjų švietimo plėtra rezultatyvi.

Audito metu nagrinėjome:

- ar neformaliojo suaugusiųjų švietimo organizavimas ir koordinavimas užtikrina rezultatyvią plėtrą;
- ar įgyvendinti Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijos uždaviniai ir priemonės, susiję su neformaliojo suaugusiųjų švietimo plėtra;
- ar esamas finansavimas užtikrina rezultatyvią neformaliojo suaugusiųjų švietimo plėtrą.

Audituojamas 2007–2012 m. laikotarpis. Analizuojant neformaliojo suaugusiųjų švietimo finansavimą buvo naudojami ir 2004–2006 m. duomenys.

Auditą atlikome Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijoje, Ugdyimo plėtotės centre, Marijampolės savivaldybės administracijoje, Šiaulių miesto savivaldybės administracijoje, Klaipėdos miesto savivaldybės administracijoje, Kretingos rajono savivaldybės administracijoje. Duomenis ir informaciją rinkome iš savivaldybių (60) ir jų įstaigų, Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijos, Trečiojo amžiaus universitetų (5), Lietuvos aukštųjų ir profesinių mokyklų (9), universalių daugiafunkcinių centrų (2), analizavome užsienio šalių praktiką.

Įvertinę audito metu surinktus įrodymus, pateikiame valstybinio audito išvadas ir rekomendacijas.

¹ Europos Sąjungos Tarybos rezoliucija dėl atnaujintos Europos suaugusiųjų mokymosi darbotvarkės, 2011-12-20, 1 priedas, 1 d. [Žiūrėta 2012-11-26] Prieiga per internetą: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:372:0001:0006:LT:PDF>.

Išvados

1. Neformaliojo suaugusiųjų švietimo organizavimas ir koordinavimas valstybiniu mastu ir savivaldybėse yra nepakankamas, nėra nustatyti finansavimo prioritetai ir principai, šalies mastu nepakankamai tiriama neformaliojo suaugusiųjų švietimo poreikiai. Todėl šalyje neformaliojo suaugusiųjų švietimo plėtra nepakankamai rezultatyvi ir tolygi (1 dalis ir 2.2 poskyris).

2. Neįdiegus kvalifikacijų vertinimo ir pripažinimo sistemos žmonėms nesuteikiama galimybė įgyti savaiminiu būdu ir praktiškai įgytų kompetencijų pripažinimą, todėl neskatinama gyventojų motyvacija mokytis visą gyvenimą ir sėkmingiau konkuruoti darbo rinkoje (2.1 poskyris).

3. Sukurtas kvalifikacijos tobulinimo programų ir renginių registras nepakankamai informatyvus, funkcionalus ir vartotojams patrauklus, nes nėra galimybės rasti mokymosi programos pagal savivaldybę, pagal konkretų švietimo teikėją ir pan. (2.3 poskyris).

4. Kuriama suaugusiųjų mokymuisi skirta elektroninė mokymosi programų ir objektų saugykla neapima visų neformaliojo suaugusiųjų švietimo krypčių (profesinio ir neprofesinio), todėl nebus pasiektas pradinis tikslas – sudaryti galimybes elektroniniu būdu visiems šalies gyventojams ugdyti asmens bendrąją kultūrą, įgyti profesinei veiklai reikalingų žinių, lavinti ir tobulinti asmeninius gebėjimus (2.4 poskyris).

5. Savivaldybėse nepakankamai ir netolygiai plėtojamas neformalusis suaugusiųjų švietimas: 78 proc. savivaldybių netiria gyventojų neformaliojo švietimo poreikių, 91 proc. lėšų skiriama savivaldybės administracijos ir savivaldybės įstaigų darbuotojų bei pedagogų mokymams, regionuose vienam gyventojui neformaliojo suaugusiųjų švietimo mokymams skiriamos lėšos skiriasi iki 11 kartų. Todėl nesudaromos vienodos galimybės šalies gyventojams gerinti gyvenimo kokybę, būti konkurencingiems, mokantis visą gyvenimą (2.2 ir 3.2 poskyriai).

6. Nenustačius finansavimo prioritetų 95,8 proc. neformaliojo suaugusiųjų švietimo lėšų skiriama vienai krypčiai – neformaliajam profesiniam suaugusiųjų švietimui. Todėl nesudaromos tinkamos sąlygos įtraukti didesnę visuomenės dalį, asmenims įgyti įvairių poreikių ir gebėjimų, gerinti gyvenimo kokybę ir spręsti dalį socialinių problemų (3.1 poskyris).

7. Neformaliojo suaugusiųjų švietimo finansavimas didina šio švietimo pasiūlą, tačiau neužtikrina visuomenės grupių, kurioms mokymai naudingiausi (iškritę iš bendrojo lavinimo sistemos asmenys, neįgalieji, nuteistieji ir paleisti iš laisvės atėmimo vietų, ilgalaikiai bedarbiai, vyresnio amžiaus (55–74 m.) žmonės ir kt.), įtraukimo, o Lietuvoje besimokančių suaugusiųjų dalis lieka santykinai nedidelė – 2007–2012 m. apie 5 proc. (3.2 poskyris).

Rekomendacijos

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijai:

1. Siekiant rezultatyvios neformaliojo suaugusiųjų švietimo plėtros (1, 5, 6, 7 išvados):
  - įvertinus poreikį, nustatyti neformaliojo suaugusiųjų švietimo prioritetus;
  - parengti neformaliojo suaugusiųjų švietimo plėtrai skatinti skirtą vidutinės trukmės strateginio planavimo dokumentą, kuris numatytų savivaldybių ir valstybės institucijų aktyvų dalyvavimą, užtikrintų jų veiklos koordinavimą, ir numatyti jai finansavimą;
    - numatyti finansavimo mechanizmus, orientuotus į paklausos didinimą ir suteikiančius lygias galimybes gauti neformalųjį švietimą visoms visuomenės grupėms.
  - 2. Užtikrinti, kad būtų įdiegtos kompetencijų pripažinimo sistemos aukštosiose mokyklose, jos derėtų tarpusavyje (2 išvada).
  - 3. Tobulinti kvalifikacijos tobulinimo programų ir renginių registrą, kad vartotojai galėtų gauti išsamią ir aktualią informaciją apie galimybes neformaliai mokytis (3 išvada).

Ugdymo plėtotės centrui:

- Užtikrinti, kad būtų pasiekti visi pradiniai mokymosi programų ir objektų saugyklos projekto tikslai, t. y. būtų kaupiamos visų krypčių neformaliojo švietimo programos (4 išvada).

IŽANGA

Europos Sąjungoje daug dėmesio skiriama paremti šalių narių pastangas plėtoti švietimo ir mokymų sistemas, kurios turėtų padėti pasitikti ir spręsti demografinius, globalios konkurencijos, technologijų plėtros ir ekonominės krizės iššūkius. Europos Komisija pabrėžia mokymosi visą gyvenimą svarbą net tik konkurencingumo ir gebėjimo įsidarbinti, bet ir socialinės integracijos, aktyvaus pilietiškumo ir asmeninio tobulėjimo atžvilgiu. Suaugusiųjų mokymasis yra labai svarbi mokymosi visą gyvenimą dalis².

Mokymasis visą gyvenimą – visa mokymosi veikla, vykstanti bet kuriame amžiaus tarpsnyje, siekiant tobulinti asmeninės, pilietinės, socialinės ir profesinės srities kompetencijas³. ES Mokymosi veiklų klasifikatoriuje⁴ apibrėžiamos 3 pagrindinės mokymosi formos (būdai) – formalusis švietimas, neformalusis švietimas ir savaiminis mokymasis. Pastarasis suvokiamas kaip neformaliojo mokymo dalis (1 pav.).

1 pav. Mokymosi visą gyvenimą formos

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal teisės aktų nuostatas

Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijoje⁵ nurodyta, kad pastarųjų metų situacija skatina daugiau dėmesio skirti svarbiai suaugusiųjų švietimo sričiai – neformaliajam jų švietimui.

Neformalusis suaugusiųjų švietimas apibrėžiamas⁶ kaip asmens ir visuomenės interesus atliepiantis mokymasis, lavinimasis ar studijos, kurias baigusiam neišduodamas valstybės pripažįstamas dokumentas, patvirtinantis išsilavinimo, tam tikro jo etapo ar reglamentuoto modulio baigimą arba kvalifikacijos įgijimą. Pagal mokymosi paskirtį jis skirstomas į:

1. Asmens bendrosios kultūros ugdymo (neprofesinį);
2. Profesinei veiklai reikalingų žinių įgijimo, gebėjimų lavinimo ir tobulinimo (profesinį).

² 2006-10-23 Europos Bendrijų komisijos komunikatas KOM(2006)614 „Suaugusiųjų mokymasis: mokyti niekada nevēlu“.

³ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004-03-26 įsakymas Nr. ISAK-433/A1-83 (2008-10-15 Nr. ISAK-2795/A1-347 redakcija), 1 d. 2 p.

⁴ Classification of learning activities – Manual, European Commission, 2006, 4 d. [Žiūrėta 2012-12-20] Prieiga per internetą: http://www.uis.unesco.org/StatisticalCapacityBuilding/Workshop%20Documents/Education%20workshop%20dox/2010%20ISCED%20TAP%20IV%20Montreal/NFE_CLA_Eurostat_EN.pdf.

⁵ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004-03-26 įsakymas Nr. ISAK-433/A1-83 „Dėl Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijos patvirtinimo“ (2008-10-15 Nr. ISAK-2795/A1-347 redakcija), 11.1 p.

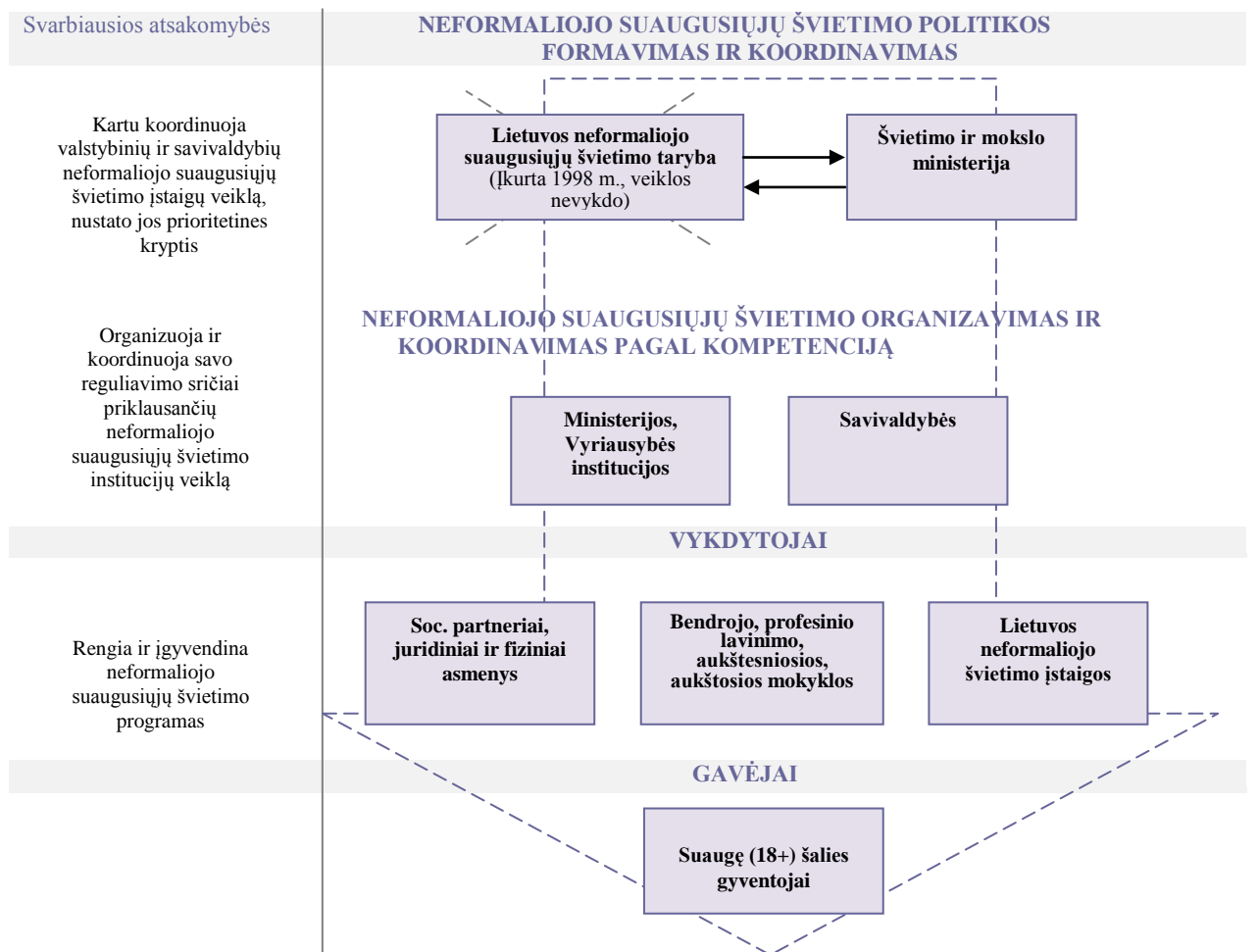
⁶ Lietuvos Respublikos neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymas, 1998-06-30 Nr. VIII-822, 2 str. 1 d.

Neformalusis suaugusiųjų švietimas yra svarbus, nes:

- sudaromos sąlygos įvairių poreikių ir gebėjimų asmenims įgyti, tobulinti ir keisti kvalifikaciją ir kompetencijas, padedančias įsitvirtinti darbo rinkoje, laiduojančias ūkio pažangą, konkurencingumą ir darnų vystymąsi,
- padeda gerinti asmenų gyvenimo kokybę ir integraciją į šiuolaikinę visuomenę,
- sprendžiamos socialinės problemos.

Tai svarbi mokymosi alternatyva asmenims, siekiantiems geriau suderinti savo užimtumą darbo rinkoje ar kitą veiklą ir mokymosi visą gyvenimą poreikius.

Neformaliojo suaugusiųjų švietimo srityje veikia valstybės, savivaldybių institucijos ir kiti subjektai, kurių atsakomybės numatytos Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatyme⁷.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal teisės aktus

Siekiant padidinti ir išplėsti suaugusiųjų dalyvavimą mokymosi visą gyvenimą procese, ES nustatytas tikslas, kad jame dalyvautų 15 proc. suaugusiųjų⁸. Siekiant šio tikslo labai svarbu

⁷ Lietuvos Respublikos neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymas, 1998-06-30 Nr. VIII-822 (2010-04-13 redakcija XI-751), 13 str.

integruoti mokymąsi į suaugusiųjų gyvenimą⁹. Lietuva atsilieka pagal mokymosi visą gyvenimą lygį nuo ES vidurkio¹⁰ (2011 m. ES27 – 8,9 proc., Lietuva – 5,7 proc., 2012 m. ES27 – 9 proc., Lietuva – 5,2 proc.).

Pagrindinis neformaliojo suaugusiųjų švietimo finansavimo šaltinis yra ES parama. Iš ES struktūrinių fondų 2004–2013 m. skirta apie 1,96 mlrd. Lt (2012-12-31 duomenys).

Suaugusiųjų mokymosi užtikrinimas ir sugrąžinimas į darbo rinką taps aktualesnis, senstant visuomenei. Lietuvos statistikos departamentas prognozuoja, kad 2010–2025 m. pagyvenusių žmonių skaičius išaugs 15 proc., o ekonomiškai aktyvių (15–64 m.) gyventojų sumažės 10 proc.¹¹

Neformalusis suaugusiųjų švietimas svarbus ir dėl to, kad greta sparčios gyventojų ekonominės emigracijos žemas mokymosi, o ypač – neformaliojo, lygis yra viena didžiausių šalies ūkio konkurencingumo problemų, nes nesimokantys darbuotojai yra mažiau produktyvūs ir imlūs naujovėms, o nedarbingiems ir nesimokantiems asmenims kur kas sunkiau rasti vietą šalies ekonominiame gyvenime¹². Neformalus mokymasis ne tik didina ekonominį konkurencingumą, jis tobulina asmenybę, skatina savigarbą bei suteikia galimybę jaustis visaverčiu visuomenės nariu.

Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus ir INTOSAI audito standartus.

Audito metu atliktos procedūros ir naudoti metodai pateikiami 1 priede.

---

⁸ Europos Sąjungos Tarybos rezoliucija dėl atnaujintos Europos suaugusiųjų mokymosi darbotvarkės, 2011-12-20, 1 priedas, 1 d. [Žiūrėta 2012-11-26] Prieiga per internetą: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:372:0001:0006:LT:PDF>.

⁹ 2000-10-22 EK Memorandumas Nr. SEC(2000) 1832 „Mokymasis visą gyvenimą“, 3.2 d. [Žiūrėta 2012-11-26] Prieiga per internetą: <http://www.bologna-berlin2003.de/pdf/MemorandumEng.pdf>.

¹⁰ Eurostato duomenų lentelė. [Žiūrėta 2013-04-23] Prieiga per internetą: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tsdsc440>.

¹¹ Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro ataskaita „VET in Europe – Country Report“, 1.2 d.

¹² Viešosios politikos ir vadybos instituto tyrimo ataskaita „Neformaliojo suaugusiųjų švietimo plėtra Lietuvoje: finansavimo alternatyvų analizė“.

AUDITO REZULTATAI

1. Ar neformaliojo suaugusiųjų švietimo organizavimas ir koordinavimas užtikrina rezultatyvią plėtrą?

1.1. Neformalusis suaugusiųjų švietimas organizuojamas ir koordinuojamas nepakankamai

Neformalusis suaugusiųjų švietimas organizuojamas rezultatyviai, jeigu yra reikiama teisinė bazė, jos pagrindu koordinuotai ir efektyviai veikiančios institucijos ir finansavimas, skiriamas pagal nustatytą poreikį.

Lietuvoje neformalųjį suaugusiųjų švietimą ir jo plėtrą reglamentuoja Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymas, Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatos, Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategija. Nepaisant patvirtinto įstatymo ir Mokymosi visą gyvenimą strategijos, Lietuvoje besimokančių suaugusiųjų (amžius 25–64 m.) dalis beveik nekinta ir lieka santykinai žema (2007–2012 m. apie 5 proc.), arba 1,6 karto mažesnė už ES vidurkį.

Lietuva, įgyvendindama ES šalių narių sutarimą plėtoti ir skatinti mokymąsi visą gyvenimą, Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 m. nuostatuose numatė siekį, kad kasmet mokytūsi ne mažiau kaip 15 proc. darbingo amžiaus suaugusių šalies gyventojų¹³. Siekiant numatytus tikslus įgyvendinti nuo 2004 m. patvirtinta Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategija (atnaujinta 2008 m.). Ja siekiama¹⁴ plėtoti veiksmingą ir socialine tinklaveika grįstą mokymosi visą gyvenimą sistemą, kuri siūlo galimybių įvairovę darbiniam, socialiniam ir asmeniniam visų įvairaus amžiaus individų ugdymuisi. Strategijos priemonės buvo numatyta įgyvendinti iki 2012 m. pabaigos. Pažymėtina, kad strategijoje yra pateikti Strateginio planavimo metodikos¹⁵ neatitinkantys vertinimo kriterijai: kiekybiniai kriterijai neturi faktinių reikšmių, o kokybiniai – nenumatyti, todėl jos įgyvendinimą įvertinti problemiška.

Pavyzdys

Priemonės „Subalansuoti įvairių testinio ir suaugusiųjų mokymo sričių finansavimą siekiant atliepti šalies gyventojų įvairius nuolatinio mokymosi poreikius ir padidinti finansavimą labiausiai jo stokojančioms sritims“ vertinimo kriterijai yra „finansavimo analizė“ ir „norminių aktų skaičius“.

Priemonės „Gerinti gyvenimo kokybę ir integraciją į šiuolaikinę visuomenę, tolygiai visoje šalyje plėtoti neformalųjį neprofesinį ir savaiminį suaugusiųjų švietimą įvairių tipų suaugusiųjų švietimo ir kultūros įstaigose“ vertinimo kriterijai yra „programų skaičius“.

¹³ Lietuvos Respublikos Seimo 2003-07-04 nutarimas Nr. IX-1700 „Dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatų“, 14 d. 8 p.

¹⁴ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004-03-26 įsakymas Nr. ISAK-433/A1-83 (2008-10-15 Nr. ISAK-2795/A1-347 redakcija), 22 p.

¹⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-06-06 nutarimas Nr. 826 „Dėl strateginio planavimo metodikos patvirtinimo“ (2007-02-07 Nr. 194 redakcija), 42–43 p.

Strategijoje numatytos neformaliojo suaugusiųjų švietimo plėtros priemonės atitinka ES praktiką ir rekomendacijas ir turėtų teigiamą poveikį, jeigu būtų įgyvendintos. Detaliau apie strategijos tikslų pasiekimo vertinamą žr. ataskaitos II dalyje.

Siekiant efektyviai ir rezultatyviai panaudoti skiriamas valstybės lėšas bei formuoti ir įgyvendinti neformaliojo suaugusiųjų švietimo politiką, itin svarbi koordinuota ir tikslinga joje veikiančių subjektų veikla.

Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatyme numatyta¹⁶, kad pagrindinės institucijos, atsakingos už neformaliojo suaugusiųjų švietimo tvarkymą Lietuvoje, yra Švietimo ir mokslo ministerija ir Neformaliojo suaugusiųjų švietimo taryba, kurios kartu koordinuoja valstybinių ir savivaldybių neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstaigų veiklą, nustato jos prioritetines kryptis, derina jas su regioninės plėtros programomis (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Institucijų, atsakingų už neformalųjį suaugusiųjų švietimą, politikos formavimo, organizavimo ir koordinavimo funkcijos	
Institucija	Funkcijos
Švietimo ir mokslo ministerija	Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymo 13 str. 1 dalis: 2) Švietimo ir mokslo ministerija kartu su Neformaliojo suaugusiųjų švietimo taryba koordinuoja valstybinių ir savivaldybių neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstaigų veiklą, nustato jos prioritetines kryptis, derindama jas su regioninės plėtros programomis Švietimo ir mokslo ministerijos nuostatai ¹⁷ : 7.2. formuoti valstybės politiką neformaliojo švietimo (ikimokyklinio ugdymo, priešmokyklinio ugdymo, kito neformaliojo vaikų švietimo, neformaliojo suaugusiųjų švietimo) srityje, organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą; 7.3. formuoti valstybės politiką mokymosi visą gyvenimą srityje, organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą.
Neformaliojo suaugusiųjų švietimo taryba	Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymo 10 str.: Neformaliojo suaugusiųjų švietimo taryba yra ekspertinė institucija, nustatanti pagrindines Lietuvos neformaliojo švietimo plėtros perspektyvas, atliekanti neformaliojo suaugusiųjų švietimo sistemos plėtotės projektų ekspertizę, koordinuojanti neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstaigų veiklą. Neformaliojo suaugusiųjų švietimo tarybos nuostatai ¹⁸ : 5.2. teikti Lietuvos švietimo tarybai pasiūlymus dėl strateginių neformaliojo suaugusiųjų švietimo krypčių; 5.4 teikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei, Švietimo ir mokslo ministerijai, apskričių ir savivaldybių administracijoms pasiūlymus dėl neformaliojo suaugusiųjų švietimo finansavimo prioritetų ir principų.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

1998 m. įkurta Neformaliojo suaugusiųjų švietimo taryba¹⁹ veiklos nevykdė: Švietimo ir mokslo ministerija negalėjo pateikti jos veiklą patvirtinančių įrodymų. Ministerija taip pat nepateikė įrodymų, jog organizuoja ir koordinuoja neformaliojo suaugusiųjų švietimo įgyvendinimą.

¹⁶ 1998-06-30 Nr. VIII-822 (2010-04-13 Nr. XI-751 redakcija), 13 str.

¹⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998-07-21 nutarimas Nr. 914 „Dėl Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos nuostatų patvirtinimo“ (2010-10-13 Nr. 1457 redakcija).

¹⁸ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 1998-12-09 įsakymas Nr. 1518.

¹⁹ Ten pat.

Audito metu ministerijos atstovai ir neformaliojo suaugusiųjų švietimo dalyviai (savivaldybių ir jų įstaigų atstovai, aukštosios mokyklos, trečiojo amžiaus universitetai ir t.t.) patvirtino, kad pasigenda neformaliojo suaugusiųjų švietimo koordinavimo valstybiniu lygmeniu.

Seimo valdyba, atsižvelgusi į tai, kad nuo 1998 m. galiojantis Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymas neatitinka besikeičiančios padėties, ir pripažindama jo svarbą, 2012-08-14 sudarė darbo grupę naujai įstatymo redakcijai parengti. Darbo grupė pastebėjo, kad per daugiau nei 10 metų Neformaliojo suaugusiųjų švietimo taryba net nebuvo susirinkusi, kad nebuvo apibrėžta kaip organizuojamas neformalusis suaugusiųjų švietimas, nebuvo sprendžiamas neformaliojo suaugusiųjų švietimo finansavimo klausimas.

Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymo projektas²⁰ buvo parengtas 2012 m. lapkričio mėn. Jame numatyta sukurti neformaliojo švietimo plėtros bei finansavimo programas, nustatyti finansavimo šaltinius, koordinuoti šio švietimo informavimą ir konsultavimą ir kt. Audito metu įstatymo projektas buvo tobulinamas.

Neformalusis suaugusiųjų švietimas šiuo metu vykdomas nenustačius prioritetinių krypčių, neturint plėtros programos, kur būtų nustatytos pagrindinės gairės, finansavimo prioritetai ir principai, o finansavimas skiriamas nenustačius poreikių (plačiau finansavimas nagrinėjamas ataskaitos III dalyje). Institucijos jame dalyvauja įgyvendindamos savo tikslus, tačiau jų veikla nėra koordinuojama ir kryptinga.

Siekiant rezultatyvaus neformaliojo švietimo organizavimo, reikėtų užtikrinti, kad Švietimo ir mokslo ministerija bei Neformaliojo suaugusiųjų švietimo taryba vykdytų joms numatytas šios srities funkcijas, parengti valstybinę plėtrai skatinti skirtą programą ir numatyti jai finansavimą. Sprendimai turi būti derinami su visomis suinteresuotomis šalimis. Politikos planavimui, įgyvendinimo stebėsenai ir vertinimui būtini sisteminiai duomenys apie neformaliojo švietimo apimtį ir rezultatus.

2. Ar įgyvendinti Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijos uždavinys ir priemonės, susiję su neformaliojo suaugusiųjų švietimo plėtra?

Mokymosi visą gyvenimą strategijoje numatytas 4 uždavinys ir priemonės (3.1, 4.3, 9.1, 9.2 priemonės), kurie turėjo paskatinti neformaliojo švietimo plėtrą (žr. 2 lentelę).

²⁰ [Žiūrėta 2013-05-14] Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=437270&p_query=&p_tr2=2.

2 lentelė. Mokymosi visą gyvenimą strategijos uždavinys ir priemonės, susijusios su neformalioju suaugusiųjų švietimu

Uždavinys	Gerinti asmenų gyvenimo kokybę ir integraciją į šiuolaikinę visuomenę, tolygiai visoje šalyje plėtoti neformalųjį neprofesinį ir savaiminį suaugusiųjų švietimą įvairių tipų suaugusiųjų švietimo ir kultūros įstaigose.
Priemonės	Sukurti ir įdiegti aiškia, skaidrią ir lanksčią kvalifikacijos vertinimo ir pripažinimo sistemą, apimančią ir neformaliojo mokymosi, savaiminiu būdu ir praktiškai įgytų kompetencijų pripažinimą mokymosi visą gyvenimą kontekste; Plėtoti suaugusiųjų švietimo programas šalies aukštosiose mokyklose, įdiegti neformalioju ir savaiminiu būdu įgytų kompetencijų pripažinimo sistemą; Sukurti informatyvų, funkcionalų ir vartotojams patrauklų kvalifikacijos tobulinimo programų ir renginių registrą; Sukurti suaugusiųjų mokymuisi skirtą elektroninę mokymosi programų ir objektų saugyklą.
Šaltinis – Mokymosi visą gyvenimą strategija	

Audito metu vertinome, ar minėtos priemonės ir uždavinys buvo įgyvendinti sėkmingai.

2.1. Kvalifikacijų vertinimo ir pripažinimo sistema, apimanti neformaliojo mokymosi, savaiminiu būdu ir praktiškai įgytų kompetencijų pripažinimą, sukurta, tačiau jos įdiegimas vėluoja

Mokymosi visą gyvenimą strategijoje²¹ buvo numatyta sukurti ir įdiegti kompetencijų ir kvalifikacijų pripažinimo sistemą 2009–2012 metais. Ji įgalintų asmenis lengviau įsitvirtinti darbo rinkoje, skatintų šalies konkurencingumą, sudarytų sąlygas palengvinti darbo jėgos mobilumą ir skatintų mokytis visą gyvenimą, taikant visas (formaliojo, neformaliojo ir savišvietos) mokymo formas ir būdus, siekiant kelti kvalifikacijas.

2010 m. tyrimo²² „Suaugusiųjų mokymosi motyvacija ir poreikiai Lietuvoje, Latvijoje, Estijoje ir Suomijoje“ duomenimis, Lietuvoje 45 proc. asmenų, norinčių mokytis, yra pakankamai svarbus motyvas tai, kad jų kvalifikacija bus patvirtinta.

Priemonė „Sukurti ir įdiegti aiškia, skaidrią ir lanksčią kvalifikacijos vertinimo ir pripažinimo sistemą, apimančią ir neformaliojo mokymosi, savaiminiu būdu ir praktiškai įgytų kompetencijų pripažinimą mokymosi visą gyvenimą kontekste“ buvo įgyvendinta iš dalies: šiuo metu tik profesinio mokymo srityje leidžiama pripažinti kvalifikaciją suaugusiems, neturintiems tinkamo darbo rinkai pradinio išsilavinimo, bet turintiems profesinę kompetenciją, įgytą dirbant ar savarankiškai mokantis. Įsivertinti ir įgyti atitinkamą kvalifikaciją gali asmenys, kurie įgijo kompetencijas mokydami pagal formaliojo, neformaliojo profesinio mokymo programas ar programos dalį (modulį), darbo veiklos arba savišvietos būdu. 2012 m. gruodžio 11 d. buvo

²¹ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004-03-26 įsakymas Nr. ISAK-433/A1-83 (2008-10-15 Nr. ISAK-2795/A1-347 redakcija), 3.1 ir 4.3 priemonės.

²² Ugdymo plėtotos centro tyrimas „Suaugusiųjų mokymosi motyvacija ir poreikiai Lietuvoje, Latvijoje, Estijoje ir Suomijoje“, 2010 m., Vilnius. [Žiūrėta 2013-02-08] Prieiga per internetą: http://www.suaugusiujuvietimas.lt/modules/document_manager/documents/3/ataskaita%20-%20Baltijos%20salys.pdf.

patvirtinta tvarka²³, pagal kurią akredituoti juridiniai asmenys vertins ir pripažins asmenų kompetencijas profesiniame moksle. 2013-05-08²⁴ akredituota 15 institucijų ir juridinių asmenų, turinčių išteklius ir galimybes vertinti asmenų kompetencijas.

Įgyvendinant priemonę „Plėtoti suaugusiųjų švietimo programas šalies aukštosiose mokyklose, įdiegti neformaliojo ir savaiminiu būdu įgytų kompetencijų pripažinimo sistemą“ dalis aukštųjų mokyklų su partneriais, panaudodamos ES paramą, pradėjo kurti kompetencijų pripažinimo sistemas, kurios leistų pareiškėjui už įvairiose mokymosi aplinkose įgytas kompetencijas aukštojoje mokykloje gauti tam tikrą akademinį kreditų skaičių (ne daugiau nei 75 proc. ketinamos studijuoti studijų programos apimties). Neformaliojo ir savaiminiu būdu įgytų kompetencijų pripažinimo sistemos kūrimui 2004–2012 m. buvo vykdyti projektai, kurių bendra vertė sudarė 9,2 mln. Lt (žr. 2 priedą): iš jų 7,6 mln. Lt ES lėšos, 1,5 mln. valstybės biudžeto lėšos ir 150 tūkst. Lt prisidėjo projektų vykdytojai.

Kompetencijų pripažinimo sistemos kūrime dalyvaujančios aukštosios mokyklos, kuriose audito metu lankėsi auditoriai, išreiškė nuomonę, jog turėtų būti visoms aukštosioms mokykloms bendra neformaliojo ir savaiminiu būdu įgytų mokymosi pasiekimų vertinimo ir pripažinimo (formalizavimo) tvarka (procedūros eiga ir tvarka, kandidatų priėmimo tvarka, reikalingų dokumentų parengimo metodika, konsultacijų eiga ir tvarka, vertinimo komisijos sudarymas bei veikla ir kt.).

Mykolo Romerio universitetas 2006–2008 m. kartu su partneriais vykdė ES lėšomis finansuojamą projektą BPD2004-ESF-2.4.0-03-05/0086-01 „Neformaliojo ir savaiminio mokymosi vertinimas ir pripažinimas universitetinėse studijose“ (bendra vertė 1,3 mln. Lt), kurio tikslas sukurti neformaliojo ir savaiminiu būdu įgytų žinių bei įgūdžių vertinimo ir pripažinimo sistemą Lietuvos universitetinėms studijoms. Projekto rezultatai pristatyti Šiaulių, Klaipėdos, Mykolo Romerio ir Vytauto Didžiojo universitetų akademinėms bendruomenėms ir Švietimo ir mokslo ministerijai. 2007 m. kompetencijų pripažinimo sistema įvertinta Lietuvos ir užsienio ekspertų kaip tinkama diegti aukštosiose mokyklose.

Mokymosi visą gyvenimą strategijoje buvo numatyta sukurtą sistemą įdiegti iki 2012 m., tačiau Švietimo ir mokslo ministerija tik 2012 m. skyrė Mykolo Romerio universitetui 1,16 mln. Lt (bendra projekto vertė 1,4 mln. Lt), kad pradėtų diegti sukurtą ir įvertintą kompetencijų pripažinimo sistemą 8 aukštosiose mokyklose. Diegiant sistemą universitetas organizavo mokymus dėstytojams-konsultantams, parengė metodikas ir tvarkas, paruošė viešinimo medžiagą. Taip pat Švietimo ir mokslo ministerija 2012 m. skyrė 5 mln. Lt (bendra projektų vertė 5,1 mln. Lt) Lietuvos edukologijos, Vytauto Didžiojo universitetams, V. A. Graičiūno aukštajai vadybos mokyklai ir VŠĮ Vakarų Lietuvos verslo kolegijai, kad pas partnerius (tai – 33 aukštosios mokyklos, norinčios diegti kompetencijų pripažinimo

²³ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012-12-11 įsakymas Nr. V-1710 „Dėl asmens įgytų kompetencijų vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

²⁴ [Žiūrėta 2013-05-08] Prieiga per internetą: <http://www.kpmc.lt/akreditacija.html>.

sistemas) pradėtų diegti 4 atskiras / skirtingas minėtose aukštosiose mokyklose taikomas kompetencijų pripažinimo sistemas: Vytauto Didžiojo universitetui tokios sistemos kūrimui buvo skirtos lėšos (2004–2006 m. 1,43 mln. Lt), kitos trys aukštosios mokyklos sistemas susikūrė savarankiškai. Šiuo metu jos parengė ir atnaujino dalį numatytų metodikų ir pradeda vykdyti dalyvių mokymus.

Ministerija nurodė, kad kompetencijų pripažinimo sistemas aukštosiose mokyklose numatoma baigti diegti 2014 m. gegužę.

Reikėtų užtikrinti, kad, baigus diegti kompetencijų pripažinimo sistemas aukštosiose mokyklose, jos derėtų tarpusavyje.

2.2. Neformalusis neprofesinis suaugusiųjų švietimas plėtojamas netolygiai, savivaldybės skiria nepakankamai dėmesio neformaliajam suaugusiųjų švietimui

Mokymosi visą gyvenimą strategijoje buvo numatyta²⁵ 2009–2012 m. gerinti asmenų gyvenimo kokybę ir integraciją į šiuolaikinę visuomenę, tolygiai visoje šalyje plėtoti neformalųjį neprofesinį ir savaiminį suaugusiųjų švietimą įvairių tipų suaugusiųjų švietimo ir kultūros įstaigose. ES dokumentuose²⁶ pabrėžiama bendrųjų gebėjimų ugdymo, reikalingo asmeniniam pasitenkinimui, aktyviam pilietiškumui, socialinei sanglaudai svarba.

Vienas svarbiausių (ir probleminių) suaugusiųjų švietimo plėtros veiksnių yra suaugusiųjų švietimo organizavimas vietos savivaldos lygiu. Pažymėtina, kad tai yra savarankiška savivaldybių funkcija²⁷. Savivaldybės, pažindamos gyventojus ir žinodamos vietos socialines, demografines aplinkybes, gali pasiekti tas gyventojų grupes, kurioms neformalusis suaugusiųjų švietimas yra reikalingiausias ir naudingiausias.

Kadangi sprendimai turi būti priimami tuo lygmeniu, kuriuo jie veiksmingiausi, vertinome, ar savivaldybėse tolygiai plėtojamas neformalusis neprofesinis suaugusiųjų švietimas. Klausimyną išsiuntėme 60 savivaldybių ir visos į jį atsakė. Be to, audito procedūras atlikome keturiose savivaldybėse.

Išanalizavus surinktus duomenis matyti, kad plėtra vykdoma netolygiai: 29 (48 proc.) savivaldybės nurodė, kad 2007–2012 m. lėšų neformaliajam neprofesiniam švietimui neskyrė; 6 (10 proc.) nurodė, kad buvo finansuojama ES projektų lėšomis, neskiriant savivaldybės lėšų.

²⁵ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004-03-26 įsakymas Nr. ISAK-433/A1-83 (2008-10-15 Nr. ISAK-2795/A1-347 redakcija), 4 uždavinys.

²⁶ 2006-12-18 Recommendation of the European parliament and of the the council of 18 December 2006 On key competences for lifelong learning – (2006/962/EC) [Žiūrėta 2013-04-24] Prieiga per internetą: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:en:PDF>.

²⁷ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, 1994-07-07 Nr. I-533 (2010-06-30 Nr. XI-971 redakcija), 6 str. 8 p.

Pavyzdys

Visagino savivaldybė ir jos įstaigos 2011 metais kvalifikacijos kėlimui ir darbuotojų mokymams skyrė 172,6 tūkst. Lt, o kitų savivaldybės gyventojų neformaliajam suaugusiųjų švietimui lėšų neskyrė.

Prienų rajono savivaldybė ir jos įstaigos 2011 metais kvalifikacijos kėlimui ir darbuotojų mokymams skyrė 7,3 tūkst. Lt, o kitų savivaldybės gyventojų neformaliajam suaugusiųjų švietimui 52,5 tūkst. Lt.

Pagal savivaldybių pateiktus duomenis nustatėme, kiek vidutiniškai lėšų tenka vienam gyventojui neformaliajam neprofesiniam švietimui apskrityse. Matyti, jog neformaliajam neprofesiniam švietimui vienam gyventojui tenkančių lėšų paskirstymas netolygus ir skiriasi iki 11 kartų (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. Apskrityse neformaliojo neprofesinio suaugusiųjų švietimo mokymams skirtos lėšos vienam gyventojui, Lt											
Apskritis	Panevėžio	Vilniaus	Telšių	Kauno	Klaipėdos	Šalies vidurkis	Alytaus	Marijampolės	Tauragės	Utenos	Šiaulių
Vidurkis	0,05	0,07	0,10	0,17	0,20	0,29	0,30	0,43	0,48	0,53	0,55

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal savivaldybių pateiktus duomenis

Pažymėtina, jog daugelis savivaldybių nevykdo įstatyme numatytos funkcijos – tirti neformaliojo švietimo poreikius: 78 proc. savivaldybių nurodė netiriančios ar iš dalies tiriančios (tik darbuotojų ar pedagogų). Tik 22 proc. savivaldybių nurodė tiriančios mokymų poreikį.

Švietimo įstaigose atliekami mokymų poreikio tyrimai nereprezentuoja visų visuomenės grupių poreikių, o tik atspindi tose įstaigose jau besimokančių dalyvių poreikius. Nežinant poreikių, sudėtinga finansuoti mokymus, kurie būtų paklausūs tarp visų galimų gavėjų.

Pavyzdys

Marijampolės savivaldybėje pedagogų kvalifikacijos poreikių analizę sistemingai vykdo Marijampolės švietimo centras. Darbuotojų kvalifikacijos kėlimo poreikius analizuoja ir pačios įstaigos. Visos savivaldybės gyventojus apimantys neformaliojo suaugusiųjų švietimo poreikiai netiriami.

Tyrimai turėtų būti organizuojami savivaldybės mastu ir reprezentuoti visų visuomenės grupių poreikius.

30 (50 proc.) savivaldybių nurodė, kad neturi paskyrusios asmens ar padalinio, atsakingo už viso neformaliojo suaugusiųjų švietimo organizavimą ir koordinavimą savivaldybėje.

Savivaldybės atsakingos už savo reguliavimo sričiai priklausančių neformaliojo švietimo institucijų veiklos organizavimą ir koordinavimą, tačiau ne visada turi išsamią informaciją apie visus neformaliojo suaugusiųjų švietimo tiekėjus.

Pavyzdys

Klaipėdos savivaldybė nurodė, kad neturi informacijos apie šiuo metu jos teritorijoje veikiančius tiekėjus. Audito metu nustatėme, kad neformaliojo suaugusiųjų švietimo paslaugas teikia keletas savivaldybės įstaigų – Klaipėdos miesto savivaldybės viešoji biblioteka, Klaipėdos m. pedagogų švietimo ir kultūros centras, etnokultūros centras, Klaipėdos m. savivaldybės kultūros centras Žvejų rūmai, Mažosios Lietuvos muziejus ir kt.

Tik 13 (22 proc.) savivaldybių renka informaciją apie neformaliojo suaugusiųjų švietimo teikėjus savivaldybės teritorijoje, taigi ne visose savivaldybėse sudarytos galimybės gyventojams gauti išsamią informaciją apie teikėjus ir jų teikiamas paslaugas. Informacija dažniausia pateikiama atskirų įstaigų tinklalapiuose.

Savivaldybėse ne visada išnaudojamos neformaliojo suaugusiųjų švietimo tiekėjų potencialas integruojant socialinės atskirties grupes, įtraukiant į mokymus vietos bendruomenes, didinant politinį ir pilietinį visuomenės raštingumą.

Pavyzdys

Šiaulių savivaldybės Švietimo centras neformalųjį suaugusiųjų švietimą pagrinde teikia kvalifikaciją tobulinantiems pedagogams. Kitiems savivaldybės gyventojams neformalusis švietimas teikiamas epizodiškai, dažniausiai mokymai susiję su tam tikrų įgūdžių reikalingu darbu įgijimu (profesiniu neformaliojo suaugusiųjų švietimu).

Klaipėdos miesto pedagogų švietimo ir kultūros centras 2012 m. vykdė 292 kvalifikacijos tobulinimo ir neformaliojo mokymosi programas, iš jų 280, arba 96 proc. programų skirtos vienai dalyvių grupei (pedagogų) kvalifikacijos kėlimui.

Savivaldybės įstaigose nepakankamai išnaudojamos įvairios galimybės organizuoti neformalųjį suaugusiųjų švietimą, pavyzdžiui, muziejai, kaip numato Muziejų įstatymas²⁸, privalomai vykdo edukacines programas moksleiviams. Atsižvelgiant į tai, kad potencialas vykdyti edukacines programas yra, savivaldybės galėtų įtraukti į neformalųjį švietimą ir suaugusius.

Geros praktikos pavyzdžiu įtraukiant į neformalųjį suaugusiųjų švietimą vyresnio amžiaus gyventojus, galima laikyti Trečiojo amžiaus universitetų veiklą. Europos valstybėse Trečiojo amžiaus universitetų, kurie siekia užtikrinti vyresnio amžiaus žmonių geresnę socialinę integraciją į visuomenę, skatinti jų efektyvų, produktyvų, sveikesnį ir turiningą gyvenimą, tinklas sėkmingai plėtojamas ir yra populiarus.

2012 metų pradžioje Lietuvoje gyveno 711,1 tūkst. vyresnio amžiaus (60+ m.) gyventojų, kurie yra potencialūs tokių universitetų lankytojai. Atlikti tyrimai parodė²⁹, kad Lietuvoje per ketverius metus Trečiojo amžiaus klausytojų skaičius išaugo beveik dvigubai (2009 m. – 2 645 klausytojų, 2012 m. – 4 906 klausytojų), tačiau santykinai šis rodiklis išlieka labai nedidelis – 0,8 proc. visų galimų lankytojų.

Atskiros savivaldybės skatina šią veiklos formą – ją paremia.

Pavyzdys

Radviliškio rajono Trečiojo amžiaus universitetas yra įsikūręs Radviliškio rajono savivaldybės Švietimo ir sporto paslaugų centro suaugusiųjų ir jaunimo neformaliojo ugdymo skyriuje, todėl visa reikalinga pagalba (patalpos, žmogiškųjų išteklių parama ir kt.) yra teikiama šio skyriaus darbuotojų. Skyriaus vedėjos pareigybės aprašyme yra numatyta „koordinuoti Radviliškio rajono Trečiojo amžiaus universiteto veiklą“. Nuo Radviliškio rajono Trečiojo amžiaus universiteto įsisteigimo (2008 m.) kasmet Radviliškio rajono savivaldybės administracija skiria po 2000 Lt jo veikloms organizuoti.

Palangos Trečiojo amžiaus universitetas įsteigtas 2012 m., jo veiklą organizuoja ir koordinuoja Palangos miesto savivaldybės įstaiga Palangos švietimo pagalbos tarnyba. Savivaldybė kasmet skiria lėšas (2012 m. 10 000 Lt; 2013 m.

²⁸ Lietuvos Respublikos muziejų įstatymas, 1995-06-08 Nr. I-930 (2010-04-08 redakcija XI-733), 4 str. 2 d. 8 p.

²⁹ Trečiojo amžiaus universitetų sistemos veiklos analizė, Socialinės informacijos ir mokymų agentūra pagal Ugdymo plėtotės centro užsakymą, 2012 m. [Žiūrėta 2013-05-03] Prieiga per internetą: http://www.suaugusiujuvietimas.lt/modules/document_manager/documents/3/TAU%20tyrimo%20ataskaita%202012.pdf

---

20 000 Lt) universiteto veikloms organizuoti.

Savivaldybės galėtų užtikrinti Trečiojo amžiaus universitetų poreikius gauti užsiėmimams deramo lygio ir turinčias reikalingą įrangą patalpas, tai paskatintų neformaliojo švietimo plėtrą. Tam tikslui būtų galima panaudoti savivaldybių įstaigų (pedagogų švietimo centrų, bendrojo ugdymo įstaigų ir kt.) patalpas.

Siekiant įgyvendinti švietimo sistemos principą³⁰, sudaryti lygias galimybes visiems šalies gyventojams mokytis visą gyvenimą, savivaldybės turėtų skirti finansavimą, nustačius mokymosi poreikius.

2.3. Sukurtas kvalifikacijos tobulinimo programų ir renginių registras nėra pakankamai informatyvus, funkcionalus ir vartotojams patrauklus

Mokymosi visą gyvenimą strategijoje buvo numatyta³¹ sukurti informatyvų, funkcionalų ir vartotojams patrauklų kvalifikacijos tobulinimo programų ir renginių registrą, kad būtų užtikrintas prieinamumas prie informacijos apie visas mokymosi galimybes vienoje vietoje.

Kvalifikacijos tobulinimo programų ir renginių registras sukurtas³² 2008 m., siekiant: tenkinti asmenų, norinčių tobulinti kvalifikaciją, ir darbdavių, švietimo įstaigų, viešojo administravimo subjektų bei kitų juridinių asmenų informacinius poreikius, teikti patikimą ir aktualią informaciją apie kvalifikacijos tobulinimo galimybes³³.

Švietimo ir mokslo ministerija informavo, kad negali pateikti informacijos apie registruoti skirtas lėšas, nes jis yra Atviros informavimo, konsultavimo, orientavimo sistemos (AIKOS) posistemės dalis, todėl nebuvo skaičiuojama, kiek lėšų skirta kiekvienai jų atskirai.

Neformaliojo švietimo programų teikėjai savo noru registre gali registruoti programas.

Auditoriai, palyginę registruotiems vartotojams ir viešai AIKOS skelbiamus duomenis apie kvalifikacijų tobulinimo programas ir renginius, pasigedo viešai skelbiamų duomenų išsamumo ir informatyvumo bei sistemos funkcionalumo. Pavyzdžiui, registruoti vartotojai mato programos anotaciją, tuo tarpu viešai ji neskelbiama, nėra galimybės rasti mokymosi programas pagal savivaldybę, nėra galimybės rasti visų programų pagal konkretų švietimo teikėją, sudėtinga rasti patį registrą ir t. t.

Kvalifikacijos tobulinimo programų ir renginių registras tobulintinas, kad informacijos vartotojai galėtų lengviau ir patogiau gauti išsamią ir aktualią informaciją apie galimybes neformaliai mokytis.

---

³⁰ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 1991-06-25 Nr. I-1489 (2011-03-17 Nr. XI-1281), 5 str.

³¹ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004-03-26 įsakymas Nr. ISAK-433/A1-83 (2008-10-15 Nr. redakcija ISAK-2795/A1-347), 9.1 priemonė.

³² Švietimo ir mokslo ministerijos paslaugų perdavimo-priėmimo aktas, 2008-03-31 Nr. 1/A-76.

³³ Švietimo ir mokslo ministro 2007-12-20 įsakymu Nr. ISAK-2524 (2009-03-20 redakcija Nr. ISAK-547) patvirtinti Kvalifikacijos tobulinimo programų ir renginių registro nuostatai, 6 p.

2.4. Suaugusiųjų mokymuisi skirta elektroninė mokymosi programų ir objektų saugykla neleis pasiekti visų užsibrėžtų priemonės tikslų

Mokymosi visą gyvenimą strategijoje buvo numatyta³⁴ 2009–2012 m. sukurti suaugusiųjų mokymuisi skirtą elektroninę mokymosi programų ir objektų saugyklą, kurioje bus saugomos viešai prieinamos neformaliojo švietimo mokymosi programos.

Siekiant šio tikslo Ugdymo plėtotės centras 2010 m. pradėjo vykdyti ES lėšomis finansuojamą projektą VP2-3.1-IVPK-07-V-01-001 „Suaugusiųjų švietimo programų ir objektų saugykla – elektroninių mokymosi paslaugų priemonė“ (bendra vertė 12,6 mln. Lt). Jo siekis – sudaryti galimybes elektroniniu būdu visiems norintiems šalies gyventojams ugdyti asmens bendrąją kultūrą, įgyti profesinei veiklai reikalingas žinias, lavinti ir tobulinti asmeninius gebėjimus.

Projekto administravimo ir finansavimo sutartyje³⁵ buvo numatyta, kad kuriama mokymosi aplinka apims visą neformalųjį suaugusiųjų švietimą: asmens bendrosios kultūros ugdymą ir profesinei veiklai reikalingų žinių įgijimą, tačiau pirkimo konkurso sąlygų techninėje specifikacijoje³⁶ nurodyta, jog bus kaupiamos devynių pagrindinių asmens kompetencijų sričių, t.y. neprofesinio neformaliojo švietimo programos.

Projektą buvo numatyta baigti 2012-12-31, tačiau saugykla laiku nesukurta. Švietimo ir mokslo ministerija nurodė, kad projektas neįgyvendintas, nes užtruko viešųjų pirkimų procedūra dėl teisminių ginčų su tiekėjais. Audito metu projekto įgyvendinimo laikas pratęstas iki 2014-06-30.

Nekauptant profesinio neformaliojo švietimo programų, nebus sudarytos sąlygos visiems norintiems neformaliojo būdu įgyti profesinei veiklai reikiamų žinių, taigi bus įgyvendinta tik dalis numatytų tikslų.

3. Ar esamas finansavimas užtikrina rezultatyvią neformaliojo suaugusiųjų švietimo plėtrą?

Šiuo metu pagrindinis neformaliojo suaugusiųjų švietimo finansavimo šaltinis yra ES parama. Kadangi jokia institucija nerenka duomenų, kiek iš viso lėšų šalyje skiriama nacionaliniu mastu, auditoriai vadovavosi ES struktūrinės paramos tinklalapyje pateikta informacija apie vykdomus neformaliojo suaugusiųjų švietimo projektus. Iš ES struktūrinių fondų 2004–2006 m. skirta apie

³⁴ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004-03-26 įsakymas Nr. ISAK-433/A1-83 (2008-10-15 redakcija Nr. ISAK-2795/A1-347), 9.2 priemonė.

³⁵ Projekto „Suaugusiųjų švietimo programų ir objektų saugykla – elektroninių mokymosi paslaugų priemonė“, projekto kodas Nr. VP2-3.1-IVPK-07-V-01-001, finansavimo ir administravimo sutartis.

³⁶ Programinės įrangos kūrimo ir diegimo (programavimo) paslaugų, reikalingų virtualios mokymosi aplinkos informacinės sistemos sukūrimui, pirkimo konkurso sąlygų techninė specifikacija, 1 priedas, 6-14 psl.

538,1 mln. Lt, o 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų paramos Lietuvai laikotarpiu – 1,43 mlrd. Lt (2012-12-31 duomenys) arba apie 9 proc. visų švietimui skiriamų lėšų, todėl labai svarbu, kad lėšos būtų panaudojamos tikslingai ir efektyviai bei skatintų neformaliojo suaugusiųjų švietimo plėtrą.

3.1. Nesubalansuotas neformaliojo suaugusiųjų švietimo sričių finansavimas

Įgyvendinus Mokymosi visą gyvenimą strategiją buvo numatyta subalansuoti įvairių tęstinio ir suaugusiųjų mokymo sričių finansavimą³⁷. Strategijoje pateikti kriterijai (finansavimo analizė ir norminių teisės aktų skaičius) nerodo, kokio subalansavimo siekiama.

Išanalizavę ES struktūrinės paramos tinklalapyje pateiktus duomenis nustatėme, kad didžiausia dalis – 95,8 proc., arba 1,37 mlrd. Lt, visos 2007–2013 m. ES paramos neformaliojo suaugusiųjų švietimo plėtrai šalyje buvo skirta vienai kryptčiai – neformaliajam profesiniam suaugusiųjų švietimui. Kitai kryptčiai – neformaliajam neprofesiniam suaugusiųjų švietimui, sprendžiančiam gyvenimo kokybės klausimus, tuo laikotarpiu skirta 61,8 mln. Lt, arba 4,2 proc. lėšų.

Savivaldos lygmeniu neformaliajam neprofesiniam švietimui taip pat skiriama pastebimai mažiau lėšų. Pateikti duomenys rodo, jog 91 proc. savivaldybių skiriamų lėšų tenka pedagogams ir savivaldybių administracijos bei įstaigų darbuotojų mokymams, t. y. neformaliajam profesiniam suaugusiųjų švietimui. Kitų savivaldybių gyventojų mokymosi poreikiams skirta 9 proc.

Esamas finansavimo paskirstymas tarp sričių neskatina neformaliojo švietimo plėtros (nuo 2007 m. gyventojų dalyvavimas lieka nepakitęs – apie 5 proc.).

Siekiant didesnės visuomenės dalies įtraukimo į neformalų suaugusiųjų švietimą, reikėtų nustatyti finansavimo prioritetus.

3.2. Finansavimo organizavimas neužtikrina visuomenės grupių, kurioms mokymai naudingiausi, įtraukimo į neformalų suaugusiųjų švietimą

Europos Parlamento rezoliucijoje „Mokyti niekada nevēlu“ pabrėžiama³⁸, kad, siekiant didinti suaugusių asmenų dalyvavimą, būtina užtikrinti mažiau mokymosi galimybių dėl patiriamos socialinės atskirties, profesinių ar bendrųjų gebėjimų stokos, turinčių visuomenės grupių mokymosi prieinamumą.

³⁷ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004-03-26 įsakymas Nr. ISAK-433/A1-83 „Dėl Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijos patvirtinimo“ (2008-10-15 Nr. ISAK-2795/A1-347 redakcija), 8 uždavinys.

³⁸ 2008-01-16 Europos Parlamento rezoliucija „Dėl suaugusiųjų mokymosi: mokyti niekada nevēlu“ (2007/2114(INI)), 32 ir 35 p.

Atnaujintoje 2008 m. Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijoje nurodyta³⁹, kad Lietuvoje neišnaudojamas neformaliojo suaugusiųjų švietimo tiekėjų potencialas integruojant socialinės atskirties grupes, stiprinant vietos bendruomenes; neišspręstas dirbančių ir nepatenkančių į įvairias socialiai pažeidžiamas asmenų grupes kvalifikacijos kėlimo, konsultavimo paslaugų finansavimo arba dalinio finansavimo klausimas; asmenims, anksti iškritusiems iš formaliojo švietimo sistemos, problemiška įgyti ir tobulinti kvalifikacijas ir kt.

Tokioms visuomenės grupėms Lietuvoje priskirtina apie 1,0 mln. gyventojų (apie 40 proc. visų potencialių neformaliojo suaugusiųjų švietimo gavėjų): iškritę iš bendrojo lavinimo sistemos asmenys, neįgalieji, nuteistieji ir paleisti iš laisvės atėmimo vietų, ilgalaikiai bedarbiai, vyresnio amžiaus (55–74 m.) žmonės ir kt. Šių visuomenės grupių mokymui 2007–2012 m. skirta 165,9 mln. Lt, arba 12 proc. visos ES paramos, skirtos neformaliojo suaugusiųjų švietimo plėtrai.

Keičiantis ekonominei situacijai ir krizių laikotarpiu atsiranda kitų grupių asmenų, kuriems mokymai leistų lengviau prisitaikyti prie pasikeitusios padėties. 2011 m. atliktas tyrimas⁴⁰ parodė, kad 3 iš 4 vyresnio (55–74 m.) amžiaus žmonių nedalyvavo mokymuose per pastaruosius trejus metus, o kas antras iš jų – bedarbis.

Pažymėtina, kad 2012 m. gruodžio 12–13 d. Briuselyje vykusioje konferencijoje „Suaugusiųjų mokymosi finansavimo galimybės“ (angl. *Adult learning spotlight on investment*) buvo ne kartą akcentuojama, kad neformalusis švietimas yra veiksminga priemonė grąžinant į švietimo sistemą žmones nebaigusius formaliojo mokymosi ir tuo būdu stiprinant jų galimybes įsidarbinti.

Vertindami, ar užtikrinamas visuomenės grupių, kurioms mokymai naudingiausi, įtraukimas, kriterijais pasirinkome šioms visuomenės grupėms savivaldybėse skiriamų neformaliojo suaugusiųjų švietimo lėšų dalį (procentais) ir mokymams skirtas lėšas vienam dalyviui.

Savivaldybių duomenimis, didžiausia dalis lėšų (91 proc.) skiriama savivaldybės administracijos ir savivaldybės įstaigų darbuotojams bei pedagogams, t. y. grupėms, kurioms mokymai vykdomi nuolatos (žr. 4 lentelę).

4 lentelė. 2007–2012 m. savivaldybių neformaliojo suaugusiųjų švietimo dalyvių skaičius ir skirtos lėšos (ES + savivaldybės)				
	Dalyvių skaičius	Skirtos lėšos (Litais)	Procentinė išmokytųjų dalis nuo bendro skaičiaus	Procentinė skirtų lėšų dalis nuo visų lėšų
Savivaldybės administracijos, savivaldybės įstaigų, įmonių darbuotojai	42 975	32 261 864	4%	36%

³⁹ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004-03-26 įsakymas Nr. ISAK-433/A1-83 „Dėl Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijos patvirtinimo“ (2008-10-15 Nr. ISAK-2795/A1-347 redakcija), 2 d.

⁴⁰ Taikomas suaugusiųjų švietimo tyrimas, Socialinės informacijos ir mokymų agentūra pagal Ugdymo plėtotės centro užsakymą, 2011 m. [Žiūrėta 2013-05-06] Prieiga per internetą: http://www.suaugusiujušvietimas.lt/modules/document_manager/documents/3/Taikomas%20suaugusiuju%20svietimo%20tyrimas.pdf.

Pedagogai, keliantys kvalifikaciją	939 587	49 662 800	85%	55%
Kiti savivaldybės gyventojai	120 657	7 837 864	11%	9%
Visos grupės	1 103 219	89 762 527		

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal savivaldybių pateiktus duomenis

Tuo tarpu kitoms visuomenės grupėms, savivaldybių pateiktais duomenimis, skirta 9 proc. lėšų, o grupėms, kurioms tokie mokymai naudingiausi (išskirtę iš bendrojo lavinimo sistemos asmenys, neįgalieji, nuteistieji ir paleisti iš laisvės atėmimo vietų, ilgalaikiai bedarbiai, vyresnio amžiaus žmonės ir kt.) teko tik 1,77 proc. visų skirtų lėšų.

Dabartinis finansavimo mechanizmas (finansavimas skiriamas per ES projektines veiklas) didina neformaliojo suaugusiųjų švietimo pasiūlą, tačiau neskatina paklausos augimo. Įvairūs tiekėjai, gaunantys ES paramą konkursiniu būdu, nesuinteresuoti pritraukti mažai motyvuotas mokyti visuomenės grupes, kurioms labiausia reikia mokymų.

Pavyzdys

25–64 metų amžiaus gyventojai, turintys žemesnį nei vidurinį išsilavinimą, yra viena tikslinių grupių. Statistikos departamento duomenimis, šios grupės dalyvavimas mokymuose per pastaruosius 8 metus sumažėjo daugiau nei dvigubai: nuo 4,5 tūkst. (2004 m.) iki 2 tūkst. (2012 m.).

Mokymai vykdant projektus, finansuojamus ES struktūrinių fondų lėšomis, kainuoja pastebimai brangiau. Savivaldybių pateiktais duomenimis, ES lėšomis organizuojamų mokymų kaina vienam dalyviui savivaldybėje 8 kartus didesnė nei mokymų, organizuojamų už savivaldybės ir kitas lėšas (žr. 5 lentelę).

5 lentelė. Vieno dalyvio mokymo kaina savivaldybėse pagal lėšų šaltinius		
	ES lėšomis	Savivaldybės ir kt. lėšomis
Savivaldybės administracijos, savivaldybės įstaigų, įmonių darbuotojai	1050	511
Pedagogai, keliantys kvalifikaciją	235	43
Kiti savivaldybės gyventojai	240	30
Visos grupės	417	53

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal savivaldybių pateiktus duomenis

Pažymėtina, jog Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos užsakymu Viešosios politikos ir vadybos instituto atliktame tyrime vertinant 2004–2006 m. ES struktūrinės paramos, skirtos darbuotojų kompetencijai didinti, rezultatus⁴¹, nustatyta, kad nemažai projektų lėšų panaudojama projektų administravimui, viešinimui ir pan., o mokymams buvo skiriama tik apie pusę projekto lėšų.

Be to, projektinis finansavimas ES lėšomis neužtikrina mokymosi tęstinumo, nes, pasibaigus projektui, tolesnis mokymas nefinansuojamas ir parengtos mokymų programos nenaudojamos.

⁴¹ Viešosios politikos ir vadybos institutas, „ES struktūrinės paramos, skirtos pagal Lietuvos 2004–2006 m. bendrąjį programavimo dokumentą darbo jėgos kompetencijai didinti, efektyvumo vertinimas: rezultatai, kiekybiniai ir kokybiniai pokyčiai, rekomendacijos ateičiai. Galutinė ataskaita“, 2008 m.

Taip pat kai kurios savivaldybės pažymėjo, jog gyventojams dažniausia siūlomi mokymai, numatyti projektuose, kurie aprėpia didesnę skaičių regionų, todėl mokymų pasiūla ne visada atitinka konkretaus regiono poreikius.

ES šalyse, kuriose besimokančiųjų suaugusiųjų dalis nuo 2007 iki 2012 m. ypač padidėjo (Estijoje nuo 7 proc. iki 12,9 proc., Čekijoje nuo 5,7 proc. iki 10,8 proc., Suomijoje nuo 4,4 proc. iki 10,6 proc.), skiriamas tikslinis finansavimas tam tikroms grupėms, pvz.: skiriant dalyviui čekius, kuriuos jis gali panaudoti pasirinktiems mokymams, t. y. finansavimas orientuotas į paklausos, o ne pasiūlos gausinimą.

Pavyzdys

Estijoje čekių sistema veikia nuo 2009 m. 1000 eurų vertės čekį nedidelės įmonės gali panaudoti pirkdamos mokymo paslaugas, skirtas kvalifikacijos ar konkurencingumo didinimui.

Suomijoje formuojamos programos besimokantiems, kuriems skiriamas mokymosi krepšelis (pavyzdžiui, imigrantams, besimokantiems suomių kalbos). Jei asmuo priklauso grupei, kuriai skiriamas mokymosi krepšelis, jis teikia paraišką ir mokymosi lėšos yra padengiamos iš valstybės fondo.

Europos Sąjungos šalyse, kuriose besimokančiųjų suaugusiųjų dalis yra didesnė nei ES vidurkis (2012 m. ES27 – 9 proc., Estija – 12,9 proc., Čekija – 10,8 proc., Slovėnija – 13,8 proc.) vykdomos programos, orientuotos į tikslinių grupių įtraukimą.

Pavyzdys

Estijoje vykdomas Suaugusiųjų švietimo vystymo 2009–2013 m. planas, kuriame vieni pagrindinių tikslų yra įtraukti asmenys turinčius tik bendrąjį išsilavinimą ir neturinčius profesinės kvalifikacijos bei pasiūlyti asmenims viena pakopa aukštesnius mokymus/kvalifikaciją nei jie turi įgiję.

Slovėnijos programa „Tiltas į išsimokslinimą“ (angl. „*Bridge to Education*“) orientuota į labiausiai pažeidžiamas grupes: raštingumo problemų turinčios šeimos; norintys grįžti mokytis; gyvenantys kaimo vietovėje, kurių galimybės mokytis silpnos; žmonės su specialiais poreikiais; pagyvenę suaugusieji.

Čekijos Nacionalinėje pasiruošimo senėjimui 2008–2012 m. programoje (angl. *National Programme of the Preparation for Ageing for the Years 2008 to 2012*) numatytos specialios priemonės, skirtos vyresnio amžiaus (ypatingai priešpensinio) žmonėms. Skurdžiai gyvenantys, mažumų socialinės grupės, netekusieji ar galintys netekti darbo ir t.t. taip pat turi priemonių, parengtų pagal programą Europos metai kovoje prieš skurdą ir socialinę atskirtį (angl. *European Year of Struggle against Poverty and Social Exclusion (2010)*). Bedarbiai ir žemos kvalifikacijos darbuotojai gali baigti perkvalifikavimo kursus.

Pažymėtina, jog šalyje nėra sudarytos vienodos sąlygos visoms visuomenės grupėms dalyvauti neformaliajame suaugusiųjų švietime. Dėmesys skiriamas tam tikroms grupėms (pedagogams, valstybės tarnautojams), jiems numatytas tęstinis finansavimas, kuris yra teisiškai reglamentuotas, mokymų tiekėjai akredituojami, o jų mokymo programoms atliekamas kokybinis vertinimas. Kitų gavėjų grupėms skiriamas finansavimas yra nepastovus, mokymų programos ir (arba) šiuos mokymus organizuojantys vykdytojai nėra vertinami ir (ar) akredituojami.

Pavyzdys

71 tūkst. valstybės tarnautojų mokymai vykdomi pagal Valstybės tarnybos departamento patvirtintas programas, atlikti jų ekspertiniai vertinimai, o mokymo programų turiniui ir jų teikėjams numatyti tam tikri reikalavimai.

41,3 tūkst. bendrojo mokymo ir profesinių įstaigų pedagogų kvalifikacijų kėlimą teikia tik akredituotos įstaigos pagal akredituotas programas. Mokytojų kompetencijos centras vykdo mokytojų kvalifikacijos tobulinimo kokybės

---

stebėseną.

Mokymosi visą gyvenimą memorandume⁴² numatyta siekiamybė sukurti visus narius įtraukiančią visuomenę, suteikiant lygias aukštos kokybės mokymosi galimybes visą gyvenimą visiems žmonėms. Mokymasis visą gyvenimą ir mokymosi kokybės užtikrinimo tobulinimas⁴³ – Europos strategijos 2020 metams prioritetai.

Siekiant neformaliojo suaugusiųjų švietimo plėtos ir didesnio visuomenės grupių įtraukimo, reikėtų numatyti ir sukurti neformaliojo suaugusiųjų švietimo programą, numatyti finansavimo mechanizmus, orientuotus į paklausos didinimą, ir užtikrinti finansavimo tęstinumą. Tai sudarytų sąlygas efektyviau panaudoti lėšas, skiriamas šio švietimo plėtrai, ir pasiekti numatytus tikslus.

5-ojo audito departamento direktorė

Rasa Gabrilavičienė

5-ojo audito departamento vyriausiasis valstybinis auditorius

Arturas Balsys

---

⁴² 2000-10-22 EK Memorandumas Nr. SEC(2000) 1832 „Mokymasis visą gyvenimą“. [Žiūrėta 2012-12-20] Prieiga per internetą: <http://www.bologna-berlin2003.de/pdf/MemorandumEng.pdf>.

⁴³ Quality assurance in lifelong learning, European Association for Quality Assurance in Higher Education 2011, Brussels, 1.1 d. [Žiūrėta 2012-12-20] Prieiga per internetą: http://www.enqa.eu/files/LLL_Publication.pdf

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Neformaliojo suaugusiųjų švietimo plėtra“
1 priedas

Audito procedūros ir metodai

Audito objektas – neformaliojo suaugusiųjų švietimo plėtra.

Audito subjektai – Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, Ugdymo plėtotės centras, Marijampolės savivaldybės administracija, Šiaulių miesto savivaldybės administracija, Klaipėdos miesto savivaldybės administracija, Kretingos rajono savivaldybės administracija.

Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerija pasirinkta, nes formuoja valstybės politiką neformaliojo švietimo ir kvalifikacijų sistemos srityje, organizuoja, koordinuoja jos įgyvendinimą, tvirtina neformaliojo švietimo programų kriterijus. Ugdymo plėtotės centras pasirinktas, kadangi įgyvendina Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos suaugusiųjų švietimo kokybės užtikrinimo bei plėtos politiką, koordinuoja ir vykdo suaugusiųjų švietimo turinio procesų raidos Lietuvoje stebėseną ir modernizavimą. Savivaldybių administracijos pasirinktos atrankos būdu pagal nusistatytus kriterijus.

Audito tikslas – įvertinti, ar neformaliojo suaugusiųjų švietimo plėtra rezultatyvi.

Duomenis rinkome ir vertinome taikydami skaičiavimo, patikrinimo, analitinės procedūras ir apklausos (pokalbių), palyginamosios rodiklių analizės metodus.

Siekiant išsiaiškinti, kaip rengiamos ir vertinamos studijų programos, audito procedūros buvo atliktos Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijoje, Ugdymo plėtotės centre, Marijampolės savivaldybės, Šiaulių miesto savivaldybės, Klaipėdos miesto savivaldybės ir Kretingos rajono savivaldybės administracijose. Taip pat buvo išsiųstas klausimynas 60 savivaldybių. Audito metu nagrinėta užsienio šalių patirtis.

Audituojamas 2007–2012 m. laikotarpis. Analizuojant tendencijas ir pokyčius buvo naudojami ir 2004–2006 m. duomenys.

Audito metu duomenys buvo renkami nagrinėjant pagrindinius teisės aktus ir kitus dokumentus, reglamentuojančius neformaliojo švietimo organizavimą ir vykdymą.

Atlikdami šį auditą darėme prielaidą, kad visi auditoriams pateikti dokumentai yra išsamūs ir galutiniai, o jų kopijos atitinka originalus.

Valstybinis auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus.

Valstybinio audito ataskaitos
„Neformaliojo suaugusiųjų švietimo plėtra“
2 priedas

Kompetencijų pripažinimo sistemų kūrimui skirti projektai ir jų partneriai

Paraiškos kodas	Pareiškėjas	Projekto pavadinimas	Bendra projekto vertė, Lt	Aukštosios mokyklos (partnerės) ⁴⁴
2007-2013 m.				
VP1-2.1-ŠMM-04-K-03-004	Mykolo Romerio universitetas	Neformaliojo suaugusiųjų švietimo sistemoje įgytų kompetencijų formalizavimas Lietuvos aukštojo mokslo institucijose	1 369 426,00	Šiaulių universitetas, Vilniaus Gedimino technikos universitetas, Panevėžio, Utenos, Vilniaus, Vilniaus verslo, Žemaitijos kolegijos, Tarptautinė teisės ir verslo aukštoji mokykla.
VP1-2.1-ŠMM-04-K-03-001	Lietuvos edukologijos universitetas	Neformaliuoju būdu įgytų kompetencijų vertinimo ir pripažinimo sistemos kūrimas ir diegimas aukštosiose mokyklose	900 000,00	Vilniaus kooperacijos, Vilniaus technologijų ir dizaino, Socialinių mokslų, Klaipėdos valstybinė, Žemaitijos, Vilniaus dizaino, Alytaus, Šv. Ignaco kolegijos, Klaipėdos universitetas.
VP1-2.1-ŠMM-04-K-03-003	Vytauto Didžiojo universitetas	Neformaliu būdu įgytų kompetencijų formalizavimo sistemos sukūrimas aukštojo mokslo įstaigose	985 413,00	Klaipėdos valstybinė, Marijampolės, Alytaus kolegijos, Klaipėdos universitetas, Kauno technologijos universitetas, Lietuvos kūno kultūros akademija, Aleksandro Stulginskio universitetas, Šiaulių valstybinė kolegija, Vilniaus universiteto Tarptautinio verslo mokykla.
VP1-2.1-ŠMM-04-K-03-005	V. A. Graičiūno aukštoji vadybos mokykla	Neformaliu būdu įgytų kompetencijų formalizavimo sistemos parengimas ir įgyvendinimas aukštųjų mokyklų bendradarbiavimo tinkle	2 324 682,00	Klaipėdos valstybinė, Vilniaus kooperacijos, Vilniaus dizaino, Vilniaus verslo, Vilniaus technologijų ir dizaino, Kauno miškų aplinkos ir inžinerijos kolegijos.
VP1-2.1-ŠMM-04-K-03-006	Viešoji įstaiga Vakarų Lietuvos verslo kolegija (privati)	Neformaliu būdu įgytų kompetencijų formalizavimo sistemos parengimas ir įgyvendinimas Vakarų Lietuvos verslo kolegijoje bei partnerių įstaigose	915 386,00	Klaipėdos valstybinė, Panevėžio, Žemaitijos, Kauno technikos kolegijos, Lietuvos aukštoji jūreivystės mokykla, VŠĮ LCC universitetas, UAB „Kazimiero Simonavičiaus universitetas“
2004-2008 m.				
BPD2004-ESF-2.4.0-03-05/0160-01	Vytauto Didžiojo universitetas	Kompetencijų centras: pasirengimas neformaliai ir savaiminiu būdu įgytų kompetencijų vertinimo ir pripažinimo procesui, kuriant neformaliai ir savaiminiu būdu įgytų kompetencijų vertinimo centrą universitete (Vytauto Didžiojo universitetas)	1 479 190,00	-
BPD2004-ESF-2.4.0-03-05/0086-01	Mykolo Romerio universitetas	Neformaliojo ir savaiminio mokymosi vertinimas ir pripažinimas universitetinėse studijose	1 300 142,00	Šiaulių universitetas, Vytauto Didžiojo universitetas, Klaipėdos universitetas
		IŠ VISO	9 274 239,00	

⁴⁴ Pagal projekto vykdytojų paraiškų A dalyje nurodytus partnerius.

Valstybinio audito ataskaitos
„Neformaliojo suaugusiųjų švietimo plėtra“
3 priedas

Rekomendacijų įgyvendinimo planas

Rekomendacijos eilės numeris	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
1	2	3	4	5
1.	Siekiant rezultatyvios neformaliojo suaugusiųjų švietimo plėtos: – įvertinus poreikį, nustatyti neformaliojo suaugusiųjų švietimo prioritetus; – parengti neformaliojo suaugusiųjų švietimo plėtrai skatinti skirtą vidutinės trukmės strateginį planavimo dokumentą, kuris numatyti savivaldybių ir valstybės institucijų aktyvų dalyvavimą, užtikrintų jų veiklos koordinavimą, ir numatyti jai finansavimą; – numatyti finansavimo mechanizmus, orientuotus į paklausos didinimą ir suteikiančius lygias galimybes gauti neformalųjį švietimą visoms visuomenės grupėms.	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija	a) Rekomendacijos įgyvendinimas: Rekomendacija bus įgyvendinta. b) Rekomendacijos įgyvendinimo priemonė; 1. Parengti vidutinės trukmės strateginį planavimo dokumentą (programą), skirtą neformaliojo suaugusiųjų švietimo plėtrai, kuris apimtų valstybės ir savivaldybių institucijų dalyvavimą, užtikrintų suaugusiųjų švietimo finansavimą bei numatytų finansavimo mechanizmus, orientuotus į paklausos didinimą. 2. Atkurti Neformaliojo suaugusiųjų švietimo tarybą, kuri koordinuotų neformaliojo suaugusiųjų švietimo iniciatyvas šalies mastu.	2014 m. I ketvirtis
2.	Užtikrinti, kad baigus diegti kompetencijų pripažinimo sistemas aukštosiose mokyklose, jos derėtų tarpusavyje.	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija	a) Rekomendacijos įgyvendinimas: Rekomendacija bus įgyvendinta. b) Rekomendacijos įgyvendinimo priemonė; Aukštosioms mokykloms patvirtinti kompetencijų pripažinimo sistemas reglamentuojančius teisės aktus, vadovaujantis švietimo ir mokslo ministro 2010 m. gruodžio 15 d. įsakymu „Dėl Neformaliojo	2013m. IV ketvirtis – 2014m. I ketvirtis

Rekomendacijos eilės numeris	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
			suaugusiųjų švietimo sistemoje įgytų kompetencijų vertinimo ir pripažinimo aukštosiose mokyklose rekomendacijų patvirtinimo“.	
3.	Tobulinti kvalifikacijos tobulinimo programų ir renginių registrą, kad vartotojai galėtų gauti išsamią ir aktualią informaciją apie galimybes neformaliai mokytis.	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija	<p>a) Rekomendacijos įgyvendinimas: Rekomendacija bus įgyvendinta.</p> <p>b) Rekomendacijos įgyvendinimo priemonė;</p> <p>Atnaujinti registro nuostatus ir paieškos sistemą, kad informacija vartotojams būtų lengviau prieinama.</p>	2014 m. II ketvirtis
4.	Užtikrinti, kad būtų pasiekti visi pradiniai mokymosi programų ir objektų saugyklos projekto tikslai, t. y. būtų kaupiamos visų krypčių neformaliojo švietimo programos.	Ugdymo plėtotės centras	<p>a) Rekomendacijos įgyvendinimas: Rekomendacija bus įgyvendinta.</p> <p>b) Rekomendacijos įgyvendinimo priemonė;</p> <p>Išplėsti programų ir objektų saugyklos galimybes visų krypčių neformaliojo suaugusiųjų švietimo programoms kaupti.</p>	2014m. I ketvirtis
<p>Atstovas ryšiams, atsakingas už Valstybės kontrolės informavimą apie rekomendacijų įgyvendinimą plane nustatytais terminais:</p> <p>Akademinio mobilumo ir tęstinio mokymo skyriaus vedėjo pavaduotojas Ričardas Totoraitis Tel. 8-5-2191158</p>				

Plano sudarymo paaiškinimas:

- ▶ 1–3 lentelės stulpelius užpildo auditorius. Prireikus lentelė gali būti papildyta stulpeliu – pastebėjimas ar išvada;
- ▶ 4–5 lentelės stulpelius užpildo subjekto, kuriam pateikta rekomendacija, atsakingas atstovas. Nurodomas atstovas ryšiams, atsakingas už Valstybės kontrolės informavimą apie rekomendacijų įgyvendinimą.